

Р. С. КВАШАаспірант Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті обґрунтовано, що в Україні відбувається переосмислення проблеми протидії злочинності в середовищі неповнолітніх, на рівні як суспільства, так і держави. Україна поступово відмовляється від виключної репресії за девіантну поведінку неповнолітнього та наближається до створення ювенальної превенції. Пріоритетним напрямом державної політики у сфері протидії злочинності неповнолітніх є створення системи ювенальної юстиції.

Ключові слова: злочинність серед неповнолітніх, булінг, протидія, ювенальна кримінологія, ювенальна юстиція, ювенальна превенція.

Кваша Р. С. Противодействие преступности среди несовершеннолетних как приоритетное направление государственной политики

В статье обосновано, что в Украине происходит переосмысление проблемы противодействия преступности в среде несовершеннолетних, на уровне как общества, так и государства. Украина постепенно отказывается от исключительной репрессии за девиантное поведение несовершеннолетнего и приближается к созданию ювенальной превенции. Приоритетным направлением государственной политики в сфере противодействия преступности несовершеннолетних является создание системы ювенальной юстиции.

Ключевые слова: преступность среди несовершеннолетних, буллинг, противодействие, ювенальная криминология, ювенальная юстиция, ювенальная превенция.

Roman Kvasha. Counteraction of crime among juveniles as priority direction of state policy

In the article substantiates that in Ukraine going to rethinking the problem of combating crime in the environment of a juvenile, as since on the level of society, as well as the states. Ukraine gradually renounces an exceptional repression for a deviant behaviour of minor and approaches to creation of juvenile prevention. The priority direction of State policy in the sphere of combating juvenile crime is creating a system of juvenile justice.

Key words: crime among juvenile, boiling, combating, juvenile criminology, juvenile justice, juvenile prevention.

Злочинність у середовищі неповнолітніх традиційно у центрі уваги правників, як науковців, так і практиків, адже неповнолітні є однією з найбільш кримінально уражених верств населення. Відповідно неповнолітні, які вчинили протиправні діяння, потребують підвищеної уваги держави і особливого правового захисту.

Проблема злочинності неповнолітніх була і є предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців, зокрема Ю. В. Александрова, В. С. Батиргарєєвої, Ю. В. Бауліна, І. Г. Богатирьова, О. І. Богатирьової, В. І. Борисова, О. І. Бугери, В. М. Бурдіна, В. В. Голіни, Б. М. Головікіна, І. М. Даньшина, О. М. Джужі, С. Ф. Денисова, В. М. Дрьоміна, А. П. Закалюка, О. Г. Колба, О. М. Костенка,

І. П. Лановенка, О. М. Литвинова, М. І. Мельника, І. М. Михайлової, П. П. Михайленка, А. В. Савченка, Д. А. Тузова, В. О. Тулякова, І. К. Туркевич, П. Л. Фріса, В. І. Шакуна, Н. С. Юзікової, Н. М. Ярмиш та ін. Однак у світлі європейських прагнень України постає проблема створення нової системи запобігання злочинам неповнолітніх, зокрема запровадження в Україні ювенальної юстиції.

Метою статті є визначення перспективних напрямів діяльності держави у сфері протидії злочинності серед неповнолітніх.

Сьогодні очевидно, що держава не створила ефективної системи запобігання злочинності серед неповнолітніх. Причин цього багато. За 25 років незалежності країни з 1991 р. дитяче населення зменшилося майже удвічі сьогодні становить 7,6 млн. Кожна третя дитина сьогодні живе за межею бідності. Як мінімум, кожна сьома дитина страждає від насильства в сім'ї¹. Аналіз причин і умов, що породжують злочинну поведінку неповнолітніх, свідчить, що поряд з іншими чинниками – кризою моралі, економічною нестабільністю, негативним впливом на неповнолітніх мікросередовища тощо – особливої актуальності набуває така складова, як вплив засобів масової інформації, соціальних мереж, інтернет-спільнот (електронні засоби комунікації).

Саме останні створюють своєрідний інформаційний фон, на основі якого неповнолітній формує певний світогляд щодо способу і стилю життя, моделей своєї поведінки. Так, Н. С. Юзікова зазначає, що засоби масової інформації не завжди позитивно впливають на розвиток особистості дитини. ЗМІ розвивають комерційні та споживацькі цінності, що призводить до розчарувань у своєму становищі. Зневага молодого покоління до культури, традиційного способу життя та духовних цінностей родини, суспільства призводить до послаблення зв'язку поколінь у межах сім'ї та поглиблює конфлікт між традиційним та новим².

Ще у минулому столітті на це звертали увагу зарубіжні кримінологи. У 1961 р. учень Р. Мертон Кловард і його співробітник Л. Олін опублікували монографію «Злочинність неповнолітніх і можливості: теорія молодіжних кримінальних груп». Автори переконливо показали, що суспільство, прищеплюючи підліткам різні цінності, мало піклується про те, чи є їх досягнення реальним для більшості молодих людей. Насправді, опанувати цими цінностями у законний спосіб можуть лише деякі³.

Як бачимо, наукова думка щодо детермінації злочинності неповнолітніх має спільні підходи у світі. Зазначимо також, що завдяки згаданій книзі було прийнято закон про запобігання злочинам неповнолітніх, створена спеціальна програма розширення можливостей молоді, мільйони доларів з державних і приватних фондів були виділені на забезпечення цієї програми.

Отже, вельми важливою є роль наукових досліджень для запровадження державою ефективних заходів протидії злочинності неповнолітніх. Також слід погодитись з О. М. Костенком у тому, що в суспільстві, яке не має достатньої культури людей, роль усіх його інститутів спотворюється...⁴

Запобігання злочинності в середовищі неповнолітніх є одним із пріоритетних напрямів державної політики. У преамбулі до Закону України «Про охорону дитинства» (в редакції Закону від 26.01.2016 № 936-VIII; із змінами, внесеними згідно із Законом від 07.11.2017 № 2180-VIII) зафіксовано, що охорона дитинства в Україні є стратегічним загальнонаціональним пріоритетом,

який має важливе значення для забезпечення національної безпеки України, ефективності внутрішньої політики держави⁵. А метою Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 рр., затвердженою постановою Кабінету Міністрів України, є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості⁶. Також Міністерством внутрішніх справ України затверджено Інструкцію з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України⁷. Однак наявність цих та інших нормативно-правових актів суттєво не покращує стан протидії злочинності неповнолітніх. Сьогодні рівень злочинності серед неповнолітніх українців та тенденції її розвитку викликають занепокоєння на всіх рівнях, попри те, що статистичні дані свідчать про певне зниження темпів зростання цієї злочинності в останні роки. Проте таке зменшення рівня злочинності зумовлене не лише його фактичним зменшенням, а поступовим зменшенням кількості населення, виїздом молоді з метою працевлаштування за кордон, а також відсутністю офіційної реєстрації злочинів на території з традиційно високим рівнем злочинності – в окупованих частинах Донецької та Луганської областей, Автономній Республіці Крим⁸.

Багато неповнолітніх вважають, що вони не відповідатимуть за свої протиправні дії, оскільки є дітьми, та за їх правопорушення відповідатимуть батьки. Однак уже із 14 років неповнолітній є суб'єктом кримінальної відповідальності за найбільш тяжкі, як правило, насильницькі злочини, такі як убивство, зґвалтування, хуліганство, розбій тощо. А з 16 років настає повна кримінальна відповідальність. Проблема є і зростання кількості насильницьких суспільно небезпечних діянь (за термінологією чинного КК України) серед дітей до досягнення ними віку кримінальної відповідальності.

Складною кримінологічною проблемою сьогодення є також збільшення кількості саме насильницьких злочинів, які вчиняються з особливою жорстокістю, а також неповнолітніми особами жіночої статі, що зумовлено посиленням агресивності та жорстокості їх протиправної поведінки.

Стійкою особливістю насильницької злочинності неповнолітніх є її груповий характер. Вчинення ж злочинів у групах пояснюється схильністю людей взагалі до групової поведінки, що детерміновано самою людською природою⁹. Для неповнолітніх вчинення злочину у групі – це правило, зумовлене психологічними особливостями їх поведінки. Учасники груп неповнолітніх схильні до прояву невинуватеної жорстокості, знущання над потерпілим. Прагнучи до лідерства серед однолітків, вони здійснюють цинічні і жорстокі вчинки без будь-якого жалю до жертви. Окремі ж неповнолітні, не бажаючи виглядати слабшими, ніж ініціатори насильницьких дій, нерідко намагаються ще активніше виявити себе при вчиненні злочину. Доволі часто такі прояви агресії серед неповнолітніх відбуваються у школах. Навчальні заклади не повною мірою здійснюють важливі виховні функції, що зумовлено багатьма чинниками: стандартизація виховного процесу, формалізм, перевантаження шкіл (велика наповнюваність класів учнями), авторитаризм, розрив навчання і виховання тощо.

19 січня 2019 р. набрав чинності закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» (від 18.12.2018 р. № 2657-VIII), яким було внесено низку змін до законодавчих актів України. Зокрема, КУпАП доповнено ст. 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього проце-

су», де визначено булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному *насильстві*, у тому числі із застосуванням *засобів електронних комунікацій*, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого. ...»¹⁰ (виділено мною – Р. К.). Отже, у цьому Законі акцентовано увагу на насильстві й негативному впливі електронних засобів комунікації, на чому вище нами наголошувалось.

Слід звернути увагу на не зовсім коректне використання законодавцем термінології, а саме – «засоби електронної комунікації». Чи коректним є поняття «електронна комунікація»? У соціальній психології комунікація у вузькому сенсі слова полягає в обміні *інформацією* між індивідами, що *спілкуються*¹¹ (виділено мною – Р. К.). Отже, в контексті прийнятого закону «комунікація – те саме, що спілкування; зв'язок»¹².

Спілкування у соціальній психології – це передача повідомлень чи обмін повідомленнями (інформацією) або процес вироблення нової інформації¹³. Засоби спілкування можуть бути різними, у тому числі електронними, водночас говорити про електронне спілкування (комунікацію) не зовсім коректно. Також небезпечною сучасною тенденцією, яка коріниться в електронних засобах комунікації серед підлітків, є самогубства, що набрали значних обертів, при цьому неповнолітніх схилили до цього у так званих «групах смерті» у соціальних мережах. Уперше про «групи смерті» на кшталт спільнот «Синій кит», «Тихий дім», «Розбуди мене о 4:20» заговорили ще у травні 2016 р. За даними Національної поліції України, тільки в одній такій спільноті було виявлено більше двох сотень активних користувачів з України¹⁴.

Усі перелічені чинники зумовлюють нагальну потребу створення ювенальної стратегії держави. Слід констатувати, що в Україні в останні роки активно розвивається ідея ювенальної юстиції. В українській кримінологічній енциклопедії ювенальна юстиція (від англ. «Juvenile Justice» – правосуддя для неповнолітніх) визначена як система державних (правоохоронні органи, суди, адвокатура, служби у справах дітей, соціальні служби для дітей та молоді, органи пенітенціарної системи) та недержавних (громадські організації та об'єднання) інститутів, спрямованих на захист прав дитини, правовий і соціальний вплив на дитину та її оточення.

Центральним елементом її є ювенальний суд. Науковці наводять історичні дані, що після 1910 р. такі суди були в українських містах: Києві, Харкові, Одесі, Катеринославі, Миколаєві. Вони мали різноманітні назви: «суди для дітей», «суди для малолітніх», «дитячі суди» тощо. Суди відмовилися від ідеї помсти і покарання, вирішували більшою мірою педагогічні завдання. У цих судах розглядалися справи трьох категорій: 1) справи за обвинуваченням неповнолітніх; 2) справи про злочини, в яких неповнолітні були потерпілими; 3) справи, пов'язані з невиконанням своїх обов'язків батьками неповнолітніх, жорстоким поводженням з ними, з безпритульністю тощо¹⁵.

Отже, ідея ювенальної юстиції не нова для України. Наразі чинне законодавство не містить таких спеціалізованих судів. У ст. 18 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» закріплено, що судді, уповноважені здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, не звільняються від виконання

обов'язків судді відповідної інстанції, проте здійснення ними таких повноважень враховується при розподілі судових справ та має пріоритетне значення. За таких умов спеціалізацію суддів, уповноважених здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх, можна розглядати лише як додаткові функціональні повноваження¹⁶.

Проте процес створення системи ювенальної юстиції в Україні триває. Утворена Міжвідомча координаційна рада з питань правосуддя щодо неповнолітніх, яка діє на підставі Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 357. Її створення передбачено пп. 3 п. 74 Плану заходів дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р., затвердженого Кабінетом Міністрів України від 23 листопада 2015 р., та відповідає змісту Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р., затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. Основними цілями діяльності Міжвідомчої координаційної ради визначено: 1) впровадження на законодавчому рівні можливості використання медіації як одного зі способів відновного правосуддя (зміни до КПК України, розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України проекту Закону України «Про медіацію», інших пов'язаних з відповідними змінами законодавчих актів України); 2) удосконалення системи покарань, що застосовуються до неповнолітніх, шляхом розширення можливостей застосування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи (наприклад, громадські роботи, виправні роботи тощо); 3) вивчення необхідності розробки законопроекту про внесення змін до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» щодо надання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги дитині та інформування її про свої права і свободи, порядок їх реалізації; 4) розробка проекту Закону України «Про ювенальну юстицію» з урахуванням міжнародних стандартів забезпечення розбудови системи ювенальної юстиції; 5) затвердження Стратегії запобігання злочинності неповнолітніх¹⁷.

Слід відмітити, що у 2015 р. було здійснено ґрунтовне дисертаційне дослідження на тему «Ювенальна юстиція в системі запобігання злочинам неповнолітніх», авторка якого І. М. Михайлова відмітила необхідність закріплення нового підходу до розроблення елементів превентивного механізму щодо злочинів неповнолітніх і нормативних положень кримінального, кримінального процесуального й кримінально-виконавчого права, що можуть реалізовуватися в межах концепції відновного правосуддя та інституту пробації. Головними принципами створення системи органів ювенальної юстиції вчена вважає: індивідуальний підхід; аналіз соціального статусу; пріоритет відновного підходу перед каральним; конфіденційність (закритість) судового процесу у справах цієї категорії; фаховість і професійність працівників; підвищення значущості сім'ї, громади, освіти та оточуючих; пріоритет ранньої профілактики правопорушень; забезпечення соціального патронажу на усіх стадіях кримінального провадження; посилення охоронної функції суду; спрощений (неформальний) порядок судочинства; цілеспрямоване здійснення запобігання злочинам неповнолітніх; вибір характеру та засобів впливу залежно від стану суб'єкта запобіжного впливу¹⁸.

Сучасна ювенальна юстиція – це система державних, муніципальних і громадських судових, правоохоронних і правозахисних органів, установ та організацій, що на основі права та за допомогою медико-соціальних і психоло-

го-педагогічних методик здійснюють правосуддя щодо дітей, профілактику та попередження правопорушень дітей і проти дітей, захист прав, свобод та інтересів, а також ресоціалізацію дітей, які перебувають у складній життєвій ситуації¹⁹.

На завершення слід звернутись до наукового доробку одного із засновників соціології Е. Дюркгейма, який довів, що нормальним є саме існування злочинності за умови, що вона сягає, але не перевищує рівня, характерного для суспільства певного типу. Злочинність – нормальне явище тому, що суспільство без злочинності абсолютно неможливе. Злочинність не лише передбачає наявність шляхів, відкритих для необхідних змін, а й у деяких випадках прямо готує ці зміни. Там, де існують злочини, колективні відчуття наділені достатньою гнучкістю для того, щоб прийняти нову форму, і злочин іноді допомагає визначити, якої саме форми набувають ці почуття²⁰.

Таким чином, і злочинність неповнолітніх – це неминуче для будь-якого суспільства явище. Водночас наявність такої підліткової злочинності, з одного боку, є негативним соціально небезпечним явищем, з другого – змушує суспільство і державу до світоглядної трансформації, запровадження необхідних законодавчих змін. Уже сьогодні безспірним є зростання державного й суспільного інтересу до цієї проблеми, зміна пріоритетів та підходів у політиці держави, про що йшлося у цій статті.

Отже, у результаті проведеного дослідження слід узагальнити висновки. В юридичній науці активно розвивається такий напрям, як ювенальна кримінологія, окрема галузь кримінологічних знань, яка предметом має злочинність неповнолітніх, її детермінацію, особистість неповнолітнього правопорушника, віктимологічні особливості неповнолітньої жертви злочину, заходи протидії злочинності неповнолітніх. В Україні відбувається переосмислення проблеми протидії злочинності в середовищі неповнолітніх, як і на рівні суспільства, так і держави, а саме – відхід від авторитарних радянських методів подолання проблеми злочинів неповнолітніх та звернення до сучасних міжнародних, європейських концепцій захисту прав дитини. Проведений аналіз засвідчив, що Україна, як і інші європейські держави, поступово відмовляється від виключної репресії за девіантну поведінку неповнолітнього, наближаючись до створення дієвої ювенальної превенції, тобто запобігання вчиненню дітьми кримінальних правопорушень. Державна політика у сфері формування ювенальної юстиції в Україні повинна включати розробку загальнонаціональних програм, що сприятимуть як підтримці родин з дітьми, збереженню традиційних сімейних цінностей, посиленню виховної функції в навчальних закладах, так і запобіганню вчиненню кримінальних правопорушень серед неповнолітніх, ефективному захисту їх прав, свобод та інтересів.

1. *Закірова С.* Ювенальна юстиція в Україні: проблеми, перспективи. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2734:yuvenalna-yustitsiya-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350 2. *Юзікова Н. С.* Суспільство і злочинність неповнолітніх у розрізі епох (від давнини і Середньовіччя до XXI ст.): монографія. Дніпропетровськ: Ліра, 2015. С. 224. 3. *Инишаков С. М.* Зарубежная криминология. Москва: Инфра М-Норма, 1997. С. 167. 4. *Костенко О. М.* Культура і закон – у протидії злу: монографія. Київ: Атіка, 2008. С.85. 5. *Про охорону дитинства:* Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> 6. *Про затвердження* Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки та внесення змін до де-

яких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF> 7. *Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України*: наказ МВС України від 19.12.2017 р. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> 8. *Старко О. Л.* Особливості рівня та структури злочинності неповнолітніх // *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 314. 9. *Головкін О. В.* Групова злочинність: специфіка виникнення і розвитку, механізми попередження. Київ: Ін-т законодавч. передбачень і прав. експертиз, 2007. С. 170. 10. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)*: Закон України від 18.12.2018 р. № 2657-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19> 11. *Андреева Г. М.* Социальная психология: учеб. для высш. учеб. заведений. Москва: Аспект Пресс, 2001. С. 63. 12. *Новий тлумачний словник української мови*: в 3 т. / уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко. Київ: Вид-во «АКОНІТ», 2008. Т. 1: А–К. 2008. С. 875. 13. *Андреева Г. М.* Социальная психология. Москва: Изд-во Москов. ун-та, 1980. С. 98; *Спиркин А. Г.* Сознание и самосознание. Москва: Политиздат, 1972. С. 209. 14. *Кірієнко В. О.* Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання доведенню особи до самогубства або до замаху на самогубство: автореф. дис. ...канд. юрид. наук. Харків, 2017. С. 1. 15. *Українська кримінологічна енциклопедія* / за заг. ред. В. В. Чернея, В. В. Сокурєнка. Харків–Київ: ХНУВС; НАВС, Крим. Асоц. України, Золота миля. 2017. С. 785. 16. *Оверчук С.В.* Розвиток ювенальної юстиції в Україні в контексті реалізації принципу спеціалізації судів // *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2014. № 2(10): URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14osvpss.pdf>. 17. https://minjust.gov.ua/incsojj/about/napryamu_diyalnosti 18. *Михайлова І. М.* Ювенальна юстиція в системі запобігання злочинам неповнолітніх: дис. ...канд. юрид. наук. Київ, 2015. С. 5, 162. 19. *Закірова С.* Ювенальна юстиція в Україні: проблеми, перспективи. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2734:yuvnalna-yustitsiya-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350 20. *Дюркгейм Э.* Норма и патология // *Социология преступности. Современные буржуазные теории*. Москва: Прогресс, 1966. С. 38–39, 42.

References

1. *Zakirova S.* Yuvnalna yustitsiya v Ukraini: problemy, perspektivy. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2734:yuvnalna-yustitsiya-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350 2. *Yuzikova N.S.* Suspilstvo i zlochynnist nepovnoolitnikh u rozrizi epokh (vid Davnyiny i Serednovichchia do KhKhI st.): monohrafiia. Dnipropetrovsk: Lira, 2015. S. 224. 3. *Ynshakov S.M.* Zarubezhnaia krymynolohiya. Moskva: Ynfra M-norma, 1997. S. 167. 4. *Kostenko O.M.* Kultura i zakon – u protyidii zlu: monohrafiia. K.: Atika, 2008. S.85. 5. *Pro okhoronu dytynstva*: Zakon Ukrainy vid 26.04.2001 r. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> 6. *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy "Molod Ukrainy" na 2016-2020 roky ta vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy*. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.02.2016 r. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF> 7. *Pro zatverdzhennia Instruktсии z orhanizatsii roboty pidrozdiliv yuvenalnoi prevntsii Natsionalnoi politsii Ukrainy*: Nakaz MVS Ukrainy vid 19.12.2017 r. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> 8. *Starko O.L.* Osoblyvosti rivnia ta struktury zlochynnosti nepovnoolitnikh. Porivnialno-analitychne pravo. 2018. № 2. S. 314. 9. *Holovkin O. V.* Hrupova zlochynnist: spetsyfyka vynykennia i rozvytku, mekhanizmy poperedzhennia. Kyiv: In-t zakonodavch. peredbachen i prav. ekspertyz, 2007. S. 170. 10. *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo protyidii bulinhu (tskuvanniu)*. Zakon Ukrainy vid 18.12.2018 r. № 2657-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19> 11. *Andreeva H. M.* Sotsyalnaia psykholohiya. Moskva: Yzd-vo Moskov. un-ta, 1980, S. 98; *Spyrkin A. H.* Soznanye y samosoznanye. Moskva: Polytyzdat, 1972. S. 63. 12. *Novyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi*

movy : v 3 t. / [uklad.: V. Yaremenko, O. Slipushko]. Kyiv: Vyd-vo «AKONIT», 2008. T. 1: A–K. 2008. S. 875. **13.** Andreeva H. M. Sotsyalnaia psikhohyia. Moskva: Yzd-vo Moskov. un-ta, 1980. S. 98; Spyrkyn A. H. Soznanye y samosoznanye. Moskva: Polytyzdat, 1972. S. 209. **14.** Kiriienko V. O. Kryminalno-pravovi ta kryminolohichni zasady zapobihannia dovedenniu osoby do samohubstva abo do zamakhu na samohubstvo: avtoref. dys.. ...kand. yuryd. nauk. Kharkiv, 2017. S. 1. **15.** Ukrainska kryminolohichna entsyklopediia / za zah. red. V. V. Chernieia, V. V. Sokurenka. Kharkiv–Kyiv: KhNUVS; NAVS, Krym. Asots. Ukrainy, Zolota mylia. 2017. S. 785. **16.** Overchuk S.V. Rozvytok yuvenalnoi yustyttsii v Ukraini v konteksti realizatsii pryntsyphu spetsializatsii sudiv. Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Pravo». 2014. № 2(10): URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14osvpss.pdf>. **17.** https://minjust.gov.ua/incocjj/about/napryamu_diyalnosti **18.** Mykhailova I.M. Yuvenalna yustyttsiia v systemi zapobihannia zlochynam nepovnolitnikh. dys.. ...kand. yuryd. nauk. Kyiv, 2015. S. 5, 162. **19.** Zakirova S. Yuvenalna yustyttsiia v Ukraini: problemy, perspektivy. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2734:yuvenalna-yustyttsiya-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350 **20.** Diurkheim E. Norma y patolohyia. Sotsyolohyia prestupnosti. Sovremennye burzhuaznye teoryy. Moskva: Prohress, 1966. S. 38–39, 42.

Roman Kvasha. Counteraction of crime among juveniles priority direction of state policy

The juvenile crime traditionally is at the center of attention of lawyers, both academics and practitioners, since juveniles are one of the most severely affected sections of the population. Accordingly, minors who have committed an unlawful act need to receive more attention from the state and special legal protection.

Many juveniles believe that they will not be held responsible for their wrongful acts, since they are children, and their parents will be responsible for their offenses. However, since the age of 14, the juvenile is the subject of criminal liability for the most serious, as a rule, violent crimes such as murder, rape, hooliganism, robbery, and the like.

In the field of legal science, such a trend is developing as juvenile criminology, a separate branch of criminological knowledge, which is the subject of juvenile delinquency, its determination, the identity of a juvenile offender, the victimological features of a minor victim, and measures to counteract juvenile delinquency. In Ukraine, there is a rethinking of the problem of counteracting juvenile delinquency, both at the level of society and the state, namely, the departure from authoritarian Soviet methods to overcome the problem of juvenile delinquency and the recourse to modern international and European concepts of the protection of the rights of the child. The analysis showed that Ukraine, like other European states, gradually abandoned the exclusive repression of the deviant behavior of the juvenile, approaching the establishment of effective juvenile prevention, that is, preventing children from committing criminal offenses. The state policy in the field of juvenile justice in Ukraine should include the development of nationwide programs that will promote both the support of families with children, the preservation of traditional family values, the strengthening of educational functions in educational institutions, and the prevention of criminal offenses among minors, the effective protection of their rights and freedoms and interests.

Key words: crime among juvenile, boiling, combating, juvenile criminology, juvenile justice, juvenile prevention.